

VARHA/17515/00.00.01.01/2023

Sisäministeriö

Viite: VN/18671/2022

Lausunto pelastustoiminnan päivitetyn toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luonnoksesta

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua pelastustoiminnan päivitetyn toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luonnoksesta. Suunnitteluohje on pelastustoimen kannalta merkittävä asiakirja, jolla on suora vaikutus hyvinvointialueen rahoitukseen sekä palveluiden tuottamiseen.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue katsoo ohjeluonnoksessa esitetyn riskiluokkien määrittämisperiaatteen toimivan nykyistä ohjetta paremmin, sillä määrittämisperiaate huomioi myös sattuneet onnettomuudet. Määrittämisperiaatetta on testattu Varsinais-Suomessa ja periaate on todettu toimivaksi. Varsinais-Suomen hyvinvointialue pitää ohjeluonnosta tärkeänä askeleena kohti entistä suunnitelmallisempaa, faktoihin perustuvaa pelastustoimintaa. Ohjeluonnos tunnistaa hyvin muuttunutta toimintaympäristöä ja pyrkii vastaamaan sen tuomiin haasteisiin. Lisäksi ohjeluonnos yhdenmukaistaa kansallisesti pelastustoiminnan valmiuden suunnittelua.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue toivoo täsmennyksiä seuraaviin kohtiin:

Ohjeluonnoksesta ei selviä yksiselitteisesti pelastusjoukkueen johtajan toimintavalmiusaika. Pelastusjoukkueen osalta aikamääre on sidottu henkilövahvuuteen (1+2+6). Aikaisemmassa ohjeessa pelastustoiminnan johtajana toimivan pelastusjoukkueen johtajan ei edellytetty olevan tilannepaikalla pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan puitteissa, sillä tehtävän on voinut hoitaa etäjohtamisella. Lisäksi pelastusjoukkueen toimintavalmiuden arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota pelkän henkilöstömäärän lisäksi myös henkilöstön suorituskykyyn sekä kaluston määrään ja suorituskykyyn. Karkeasti ohjeluonnoksen perusteella pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika täyttyy, kun tilannepaikalla on yhdeksän henkilöä (1+2+6) ja kalustona esimerkiksi miehistöauto, mikä ei todellisuudessa riitä tehtävän suorittamiseen.

Ohjeluonnoksen perusteella pelastusryhmää pienemmän muodostelman (2-3 henkilöä) käyttämistä mahdollistetaan aikaisempaa enemmän. Ohjeluonnoksessa on mainittu esimerkit tilanteista, joissa voidaan käyttää pelastusryhmää pienempää muodostelmaa. Kyseisen kohdan voi ymmärtää siten, että pelastuslaitos voi käyttää omaa harkintaa matalariskistä tilanteista, joissa ei tarvita pelastusryhmän kokoista muodostelmaan ja suunnitella hälytysvasteet tämän perusteella. Suomessa on käynnissä useampi aluehallintoviraston korjausmääräys-/uhkasakkomenettely pelastusryhmää pienempien muodostelmien käyttämisestä, joten kirjaus voisi olla vielä tarkempi tai tuoda selkeästi esiin pelastuslaitoksen oman harkintavallan asiassa.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue toivoo, että seuraavat periaatteet huomioidaan ohjeessa ja pelastustoimen kansallisissa järjestelmissä:

Toimintavalmiuden arvioinnissa tulisi kiinnittää huomiota pelastusryhmän toimintavalmiuden mittaamisen sijaan enemmän tehtävän edellyttämän suorituskyvyn toimintavalmiusajan

mittaamiseen, sillä se kuvaa paremmin kiireellisen asiakaspalvelun toteutumista ja monessa tehtävässä voidaan aloittaa toiminta tehokkaasti myös pelastusryhmää pienemmällä muodostelmalla.

Ohjeluonnoksessa ohjeistetaan toimintavalmiuden suunnittelusta yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten kanssa. Moni pelastuslaitos toimii kuitenkin rajapinnassa useamman eri yhteistyöalueen pelastuslaitoksen kanssa, joten toimintavalmiutta suunniteltaessa tulisi huomioida lähimmät pelastustoimen resurssit yhteistyöalueesta riippumatta.

Yleisenä huomiona uuden toimintavalmiuden suunnitteluohjeen käyttöönotto edellyttää pelastustoimen toimenpiderekisterin (PRONTO) kokonaisvaltaista uusimista, jotta arviointi ja suunnittelu voitaisiin suorittaa tehokkaasti. Lisäksi tulee huomioida, että toimenpiderekisteri ei saisi rajoittaa ohjeen sisältöä, vaan toimenpiderekisteri tulisi rakentaa uuden ohjeen perusteella.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue toivoo, että pelastustoimen ohjauksessa huomioidaan lakien, asetusten ja ohjeiden normihierarkia:

Lain pelastustoimen järjestämisestä 3 §:n mukaisesti: *Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen.*

Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Saman lain 7 §:n mukaisesti: *Sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo yleisesti pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa.*

Varsinais-Suomen hyvinvointialue katsoo, että valtion pelastustoimen ohjauksen olisi oltava strategista ja vain keskeisimpiin järjestämisen periaatteisiin keskittyvää. Valtion pelastustoimen ohjaus tulisi toteuttaa ensisijaisesti säädösohjauksen välinein muita ohjausvälineitä kuten ohjeita välttämättä. Yleisenä huomiona on, että tämänkaltaiset, mahdollisesti pelastustoiminnan kuluja merkittävästi lisäävät toimintaohjeet tulee antaa lakina tai asetuksena, jolloin rahoitus toiminnan muutostarpeisiin olisi mahdollista saada valtiolta. Tehtävät ja vastuut tulee osoittaa lainsäädännöllä ja tarvittavilla valtioneuvoston asetuksilla. Lainsäädäntötyö edellyttää ohjeisiin verrattuna huomattavan laajan vaikutusten arvioinnin sekä asianmukaiset osallistumis- ja kuulemiskäytänteet. Lainvalmisteluun kuuluu hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti asianmukaisten kustannusvaikutusanalyysien tuottaminen sekä valtion rahoitusvastuun toteaminen velvoitteita pelastustoimelle osoitettaessa.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeesta ei ole tehty erillistä vaikutustenarviointia. Vaikutustenarviointi on kuitenkin olennainen osa lainvalmistelua ja ohjeiden laatimista, ja se auttaa tunnistamaan ja arvioimaan laaja-alaisesti erilaisia vaikutuksia, kuten taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia. Ilman asianmukaista vaikutustenarviointia ohjeet tuottavat palvelujen toteutuksen kannalta epätarkoituksenmukaisia ja vaikeasti korjattavia toiminnallisia seuraamuksia sekä ennen kaikkea perustelemattomia kustannuksia. Osaltaan ohjeiden antamiseen liittyvien ongelmien taustalla ovat aluehallintoviranomaisen kategoriset tulkinnat ja viimeaikaiset alemman asteen oikeustapaukset ja näistä johdettu perusteeton tulkinta, että ohjeista muodostuisi velvoittavia asiakirjoja. Tällaisella tulkinnalla ohjeet menettävät toimivuutensa vaihtoehtoisina ohjauskeinoina ja

**VARSINAIS-SUOMEN EGENTLIGA FINLANDS
PELASTUSLAITOS RÄDDNINGSVÄRK**

3 (3)

Samalla rikotään säädösasiakirjojen hierarkia. Ero terveysten palvelujen mitoitusten perusteiden määrittämiseen on suuri, kun on itsestään selvää, että valtion vaatimukset esimerkiksi sairaalaverkon ja hoitajamitoituksen kysymyksistä osoitetaan lain tasolla.

